

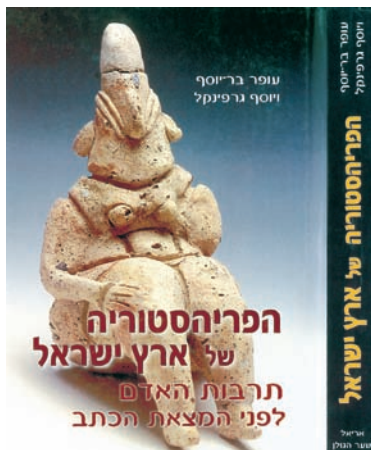
פרהיסטוריה לעם ישראל

"הפרהיסטוריה של ארץ ישראל, תרבות האדם לפני המצאת הכתב" כתבו: פרופ' עופר בר יוסף ופרופ' יוסף גרפינקל. הוצאת אריאל 2008.

15+350 עמודי תקצירים באנגלית.

הספר כולל מאות תמונות, צבעוניות ברובן, אינדקס, מילון מונחים ורשימת ספרות בעברית. המחיר 165 ש"ח.

מחיר מיוחד למנוי טבע הדברים: 120 ש"ח. טלפון להזמנות: 02-6434540

בחוו"ל) ופרסמו עשרות רבות של ספרים ומאמרים העוסקים בפרהיסטוריה.

בכלל מאות הספרים שנכתבו על ההיסטוריה והארכאולוגיה של ארץ ישראל לא נכתב אפילו ספר אחד על הפרהיסטוריה הארוכה והמגוונת של הארץ, ועד היום היה הקורא המתעניין צריך לחפש מאמרים שפורסמו באורח ספורדי, ולא נמצא מקור שייתן לו תמונה שלמה של הנושא המרתק הזה. הספר סוקר את התקופה הפרהיסטורית ואת התפתחות התרבות החומרית של האדם בארץ, הכוללת ייצור כלי אבן, ביות צמחים ובעלי חיים, המעבר מיישובי נוודים ציידים-מלקטים ליישובים חקלאיים ולערי חומה ולהתפתחות האמנות עם דגש על התרבות הירמוכית המוצגת במוזאון שער הגולן. כל אלה נסקרים בספר דרך האתרים הפרהיסטוריים שנחפרו בה ותוך הצגת הממצאים גם בתמונות צבעוניות המסייעות לקורא להבין את המתואר וממחישות אותו.

נספח א' מתאר את כל המוזאונים החשובים לפרהיסטוריה המצויים בירושלים, בחיפה, בשער הגולן, בקצרין, במעיין ברוך ובהזורע. הוא מתאר בקצרה גם כמה אתרים פרהיסטוריים הפתוחים לביקור, דוגמת נחל מערות בכרמל, המקדש הכלקוליתי בעין גדי, אתר כאסם חרבוש בגולן ותל א-סולטן ביריחו.

נספח ב' מספר בקצרה על החוקרים שתרמו לחקר הפרהיסטוריה של ארץ ישראל, להוציא החוקרים שעדיין חיים ופועלים. בדרך זו יוכל הקורא להכיר את חלוצי המחקר הפרהיסטורי ואת החוקרים שתרמו תרומה רבה למחקר זה. הספר מסתיים במילון מונחים קצר, ברשימת מקורות בעברית, ובכמה עמודי תקציר הכתובים אנגלית.

כבתקופות שקדמו לה השתמש האדם בכלי אבן, כמובן מגוונים ומשוכללים יותר. בתקופה הזאת ביית האדם את רוב צמחי התרבות וחיות הבית והמשק המוכרים לנו היום. בתקופה הזאת החל האדם לייצר גם כלי חרס, ולכן חלקה מכונה נאוליתית קרמית.

התקופה הכלקוליתית (תקופת "אבן הנחושת") חותמת את הפרהיסטוריה. בתקופה הזאת גילה האדם את השימוש בנחושת וצירף אותה לתעשיית הכלים שלו, תחילה כנחושת טהורה ואחר כך כמסגים המוכרים כארד (ברונזה) ובדיל. חוקרים מתארכים את התקופה הכלקוליתית בשלהי הפרהיסטוריה, מן האלף השמיני לפני ימינו ועל תחילתה של ההיסטוריה. סיפורה של הפרהיסטוריה משתרע על פני חלקים נרחבים של העולם, אך מתברר שלארץ ישראל תפקיד חשוב ומרכזי. ברחבי ישראל נמצאו מאות רבות של אתרים המייצגים תקופות פרהיסטוריות שונות רבות, החל מאתר עובדיה בעמק הירדן, שבו חי האדם הזקוף (Homo erectus) לפני יותר ממיליון שנים. חוץ ממנו נמצאו בישראל אתרים של האדם הקדמון מכל תקופות הפרהיסטוריה עד לאתר יריחו, שבו נמצאה עיר החומה הראשונה בעולם.

מחברי הספר - פרופ' עופר בר יוסף, שלימד בעבר פרהיסטוריה באוניברסיטה העברית והיום עומד בראש הקתדרה לפרהיסטוריה באוניברסיטת הראוורד שבבוסטון ארצות הברית, ופרופ' יוסף גרפינקל, המלמד ארכאולוגיה של תקופת המקרא באוניברסיטה העברית בירושלים ואוצר של המוזאון לתרבות הירמוכית בשער הגולן, הם בני סמכא ומומחים בין-לאומיים בתחומם. שניהם חפרו בעשרות אתרים בארץ (עופר בר יוסף חפר וחופר גם

שנים חיכינו לספר הזה או לשכמותו, והנה הוא בא וראה אור, שחור על גבי נייר, עם המון מידע ותמונות צבע וסקירות על אישים ואתרים. סוף סוף זכינו ויש לנו ספר המסכם את הפרהיסטוריה של ארצנו.

הפרהיסטוריה חוקרת את האבולוציה של האדם ותרבותו. כיום סבורים החוקרים שמוצא האדם בשימפנזה המצוי (pan troglodytes). לפני שישה-שבעה מיליוני שנים חלו שינויים אקלימיים באפריקה. בעיקרם היו אלה שינויים בכמות המשקעים שהלכה והפחתה, וכך נכחדו יערות גשם רבים, מקום חיותם של השימפנזים, ובמקומם התפתחו מישורי סוואנה. כאן התפתחו ההומינידים, צאצאי השימפנזה, וביניהם מיני האוסטרלופיתקוס ("הקוף הדרומי") שמהם התפתח לפני כשני מיליוני שנים וחצי "אדם הראשון", הלא הוא האדם המיומן (Homo habilis), שחי בסוואנות של מזרח אפריקה וידע לייצר כלי אבן לשימושיו השונים.

התקופה שחלפה בין הופעת האדם המיומן והופעת הכתב, לפני כ-5,500 שנה, היא התקופה הפרהיסטורית. להבדיל מן התקופה שהחלה עם המצאת הכתב, שהיא התקופה ההיסטורית, מקובל לחלק את התקופה הפרהיסטורית לכמה תקופות ביניים. הארוכה והקדומה ביניהן היא התקופה הפלאוליתית, היא תקופת האבן הקדומה, שנמשכה עד לפני כ-20,000 (יש חוקרים הסבורים כ-24,000) שנים.

התקופה הבאה היא תקופה קצרה המכונה התקופה האפי-פלאוליתית, שהחלה אחרי הפשרת הקרחונים של תקופת הקרח האחרונה לפני כ-24,000-23,000 שנים.

בתקופה הנאוליתית - תקופת האבן החדשה (החלה לפני כ-11,500 שנים),